

6. Θεόδωρος Βησσαρίωνι Καρδινάλει.

Τῷ κυρίῳ Θεόδωρος εὖ πράττειν. Ἐκ τῶν πρὸς τοὺς δεσπότας B 46^v
ἐπεσταλμένων τὰ ἀμείνω περὶ τῆς σῆς σωτηρίας πειθόμενος, ὡς ἱερὰ P 28^v
κεφαλή, χάριν οἶδα Θεῷ σωτῆρι καὶ τῆς πολλῆς ἀπαλλάττομαι ἀνίας, εἰς L 66
ἦν με ἐνέβαλε τὰ πρότερον ἀγγελθέντα· κοινὸν δὲ πένθος σύ γε καὶ B 47
πάσῃ τῇ πόλει παρέσχες, καὶ ὡς ἐπὶ πατρός κοινού τελευτῇ πάντες ὠλο-
φύροντο ἐνθυμούμενοι τὴν σὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πρόνοιαν καὶ σπουδὴν P 29
καὶ τὸ διὰ πάντων συνετὸν καὶ ἀγγέλου καὶ τὸ πρὸς ἅπαντας φιλόφρονον
10 καὶ πρᾶον καὶ εὐεργετικόν. λόγων δ' ἐπιστάται ἐθρήνουν τὸν ἡγεμόνα L 66^v
σφῶν αὐτῶν ἀπολωλεκότες, καὶ οἱ μὲν ἐν ἔπεσιν, οἱ δὲ ἐν λόγῳ πεζῶν τὴν
κοινὴν ὀδύρεσθαι συμφορὰν ἐσκοποῦντο. ἀλλὰ Θεῷ χάρις τῷ σοὶ μὲν τὸν
κίνδυνον λύσαντι, ἡμᾶς δ' ἐξω θρήνου καταστήσαντι καὶ δακρῦων. καὶ μὲν δὴ
καὶ ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ ἤδη σοὶ ὑγίειά ἦτοι παρούση ἢ μετ' ὀλίγον ἐγγενησο-
15 μένη ἠδόμεθα καὶ εὐχόμεθά σοι βίον μακρὸν καὶ εὐδαίμονα, δικαιοτάτῳ ὄντι
μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλεῖσθαι τῶν ἀβουλήτων· ἐλπίζομέν τε διὰ ταχέων ἐν
Ῥώμῃ τὰ εἰωθότα σε πολιτευόμενον ὄψεσθαι, εἰ μὴ τι τῶν ἄλλων χωρίων
ὑγιεινότερον ἐγχειμάσαι δοκοῖη — τάχα γὰρ ἂν καὶ τις ἐννοία τοῖς ἰατροῖς
γένοιτο τριαύτη — ἦτοι διὰ τὸ τοῦ περιέχοντος εὐκρατότερον ἢ διὰ τὴν τῶν
20 περὶ Βονωνίαν καὶ Πατάυιον θερμῶν ὑδάτων χρῆσιν ἐν καιρῷ εὐμαρεστέραν
συμβαίνουσαν ἂν ἐγγὺς διατρίβοντι, χαλεπὸν δὲ καὶ <διὰ> μῆκος ὁδοῦ σώματι
ἀρτίως ἀναρρωσθέντι. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ποτ' ἂν ἐλόμενος πράττοις, εἴη τοῦτο λυσιτε-
λέστατον καὶ τῆς παρούσης χρείας ἀνυστικώτατον. ἐρρωμένως καὶ εὐτυχῶς
διάγοις τὸν βίον.

25 Ἄπο Ῥώμης.

7. Θεόδωρος Βησσαρίωνι Καρδινάλει.

Τῷ κυρίῳ Θεόδωρος εὖ πράττειν. Εὐχομαι ἀγαθὰ πυθέσθαι περὶ B 47
σοῦ, ὡς ἱερὰ κεφαλή, ὡς τὰ γε ἑναγχος ἀγγελθέντα δεινὴν ἡμῖν εἰργά- P 29
30 σατο λύπην. καὶ τι καὶ πρὸς τὸ θεῖον νικώμενοι ὑπὸ τοῦ πάθους οὐ L 67
B 47^v

1 BP *Suprascriptio*: Τῷ αὐτῷ | 22 πράττοις] πράττης BP | 23 BP *Suprascr.*: Τῷ αὐτῷ

Ep. 6. Der Brief stammt ebenfalls aus der Zeit, da sich Bessarion in Frankreich befand. Gazes ist beunruhigt über die Nachrichten von dem bedenklichen Gesundheitszustand des Kardinals, hofft aber auf Besserung und erteilt Ratschläge.

Der bisher noch ungedruckte Brief ist überliefert: Rom. Cod. Vat. gr. 1393, fol. 46^v—47 (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 28^v—29 (= P); Cod. gr. D 118 inf.; Cod. gr. D inf. 448, fol. 12^v, item fol. 35^v. Vgl. oben S. 572; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9. fol. 66—66^v (= L).

Ep. 7. Weitere Nachrichten über Bessarion haben Gazes erneut beunruhigt. Er gibt aber die Hoffnung nicht auf.

Der bisher noch ungedruckte Brief ist überliefert: Rom. Cod. Vat. gr. 1393, fol. 47—47^v (= B); Bibl. Vallic. Cod. gr. 190 (CIX); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 29—29^v (= P); Cod. gr. D 118 inf.; Cod. gr. D 488 inf. fol. 13; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9. fol. 67 (= L).

P 29^v πάνυ τοι εὔφημα ἐλέγομεν· ποῦ τὰ προνοίας, εἰ ὁ μὲν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πόνους ὑπομένων μακροὺς καὶ ἀρετῆς ἔργα ἐπιδεικνύμενος τέθνηκεν, οἱ δὲ λυμαινόμενοι τὰ κοινὰ καὶ εἰς ἔσχατον μοχθηρίας ἐληλακότες ζῶσιν εὐτυχοῦντες καὶ ὧν ἂν ὀρέγοντο, ἀπολαύοντες; ἀλλ' εἶη σοι μὲν ράϊσαι τῆς νόσου καὶ ἔξειν ἀνειληφότα ἀσφαλῆ, τοῖς πράγμασιν αὖ ἐπιστῆναι καὶ 5 πολιτεύεσθαι τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα, ἡμεῖς δὲ τῆς παρούσης ἀπαλλαγέντας δυσθυμίας, συνεῖναί σοι ἐφηδομένους τῇ σῇ ὑγείᾳ καὶ εὐφημίᾳ. ἐρρωμένως καὶ εὐτυχῶς διάγοις.

Ἄπο Ῥώμης.

8. Θεόδωρος

Ἀλεξίῳ.

B 47^v Θεόδωρος Ἀλεξίδι εὐ πράττειν. Ἡ τῷ δεσπότη συμβάσα νόσος κάμει
P 29^v σφόδρα ὡς τὸ εἶκος ἀνιᾶ, φίλος γάρ μοι καὶ εὐεργέτης ἐστὶν εἰς τὰ μάλιστα.
L 67^v θαρρεῖν μέντοι γε ἔχω ἐξ ὧν πυθάνομαι νῦν, καὶ λύσιν ἐλπίζω τοῦ νόσου. καὶ εἶη τοῦθ' οὕτως, ἵνα μήτε αὐτὸς γένηται ἐξ ἀνθρώπων, δίκαιος ὧν περιεῖναι 15 καὶ ἄρχειν πολλῶν ἐπὶ χρόνον μακρότατον, μηθ' ἡμεῖς ἀπαραμύθητα ἀνώμεθα φίλον ἀγαθὸν ἀπολωλεκότες καὶ εὐεργέτην. σὲ δὲ ἐπαινῶ τῆς πρὸς αὐτὸν σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας. ἐνδειξιν γὰρ ἔχει ταῦτα οὐ μόνον εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἄλλης ἀξιολόγου τρόπων χρηστότητος. ὁ δὲ πατὴρ ἀφίκετο μὲν δεῦρο ἐπὶ χρεῖα, ὧν οἶδας. πυθόμενος δὲ τὰ περὶ τὸν δεσπότην, ᾤετο δεῖν καὶ ὡς 20 αὐτὸν πορεύεσθαι, ὅπου ἂν φθάσῃ, εὐνοϊκὸν δηλαδὴ καὶ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ νῦν ὑπὸ τῶν σῶν γραμμάτων ἀποτραπείς ᾤχετο ἀπιῶν οἴκαδε εἰς Τάραντον. ἐρρωσο.

Ἄπο Ῥώμης.

B 48 Χθὲς κατὰ τύχην εἶδον τὸν λικενκιᾶτον ἐν ὁδῷ καὶ εἶπον, ὅτι αὖριον
L 67^v μέλλω σὺν Ἀλεξίδι ὡς σὲ ἤξειν. ὁ δὲ ἤκουσε ταῦτα ἠδέως. καὶ λοιπὸν νῦν 25 οὕτω ποιῆσαι. ἐλθὲ οὖν, εἰ μή τι τῶν ἀναγκαιοτέρων κωλύει.

1 προνοίας B προνοία P | 12 B P *Suprascriptio*: Ἀλεξίῳ. | 14 ἔχω B ἐγὼ P | 16 ἀνώμεθα B αἰώμεθα P | 22 ᾤχετο B ὄχετο P | 24 Χθὲς] B *Suprascriptio*: Τῷ Ἀλεξίῳ. P Τῷ αὐτῷ. | 25 μέλλω] μέλλως B μέλλων P

Ep. 8. Alexios, an den sich die vier hier zusammengestellten Briefe richten, ist ein noch jüngerer Mann griechischer Herkunft, lebt meist in Tarent, besitzt auch in Neapel ein Haus (Ep. 11) und erscheint als näher befreundet mit Gazes. — Im vorliegenden Brief teilt ihm Gazes mit, daß in der Erkrankung Bessarions, von der auch Alexios gehört hatte, eine Besserung zu erhoffen sei. Alexios' Vater — erwähnt wird dieser auch in Ep. 10, p. 581, 16 sowie Ep. 11, p. 583, 3 — wollte nach seiner Ankunft in Rom dem erkrankten Kardinal nachreisen, habe aber auf Alexios' Nachrichten hin seinen Plan geändert und sich nach Tarent begeben. Der Brief stammt demnach aus der Zeit von Bessarions Legation nach Frankreich. — Die nach dem Schluß stehenden Sätze sind in den Hss als eigener Brief überliefert, sind aber richtiger als Nachschrift zu erachten.

Der bisher noch ungedruckte Brief ist überliefert: Rom, Cod. Vat. gr. 1393, fol. 47^v (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 29^v (= P); Cod. gr. D. 118 inf. Vgl. oben S. 572; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9, fol. 67—67^v (= I.).

9. Θεόδωρος

Ἄλεξιω.

Θεόδωρος Ἄλεξιδι εὖ πράττειν. Ἀφικόμεθα εἰς Βιτέρβιον καὶ τὰ αὐτοφυῆ B 50^v
 θερμὰ ὕδατα. καὶ χρώμεθα δὴ οὐκ ἀνονήτως τοῖς ὕδασι, κἂν εἰ μὴ πρὸς P 29^v
 5 ὄνησιν ἀξίαν τῆς τῶν πολλῶν περὶ τούτων δόξης. ἀλλ' ἡμῖν γε ἀγαπητὸν καὶ L 71^v
 τὸ μικρᾶς τινοσ ἀισθάνεσθαι ὠφελείας, καὶ ὄνιον δὴ τῆς γινομένης δαπάνης P 30
 ἡμῖν εὐαπόδεκτον ἡγούμενοι τὸ συμβαῖνον τουτὶ ὄφελος, ἐπιμένομεν ἀναλίσκον-
 τες τὸ μικρὸν τοῦτο, ὅπερ τυγχάνομεν ἔχοντες χρυσίον. εἰ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἀνθρώποις ἔρωσ ζωῆς ἐμπέφυκεν οὕτω δεινός, ὡς ζῆν μᾶλλον αἰρεῖσθαι πένη-
 10 τας καὶ προσαίτας, ἢ ἀποθανόντας βασιλεύειν τε καὶ πλουτεῖν, κοινὸν ἂν εἴη
 τὸ πάθος. καὶ καλῶς, ὡς εἶοικε, φησὶ καὶ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ἀχιλλεὺς λέγων,
 ὡς βούλοισ' ἂν μᾶλλον ζῆν ἐπὶ γῆς δουλεύων ἀνθρώπῳ τινὶ καὶ τῶν φαυλοτά-
 των τὴν τύχην, ἢ ἀποθανῶν βασιλεύειν τῶν κατοικομένων ἀπάντων ἐν Ἄιδου.

Τὰ δὲ συστατικά, ἅπερ ἤτησας, γέγραπται τὰ μὲν πρὸς τὸν Μυστηριακόν,
 15 τὰ δὲ πρὸς Ποντανόν, ὡς ἡξιούσ καὶ ἐπιμελῶς. ἵνα δὲ μήτε διαπέσοι, μήτε L 72
 βραδύνοι, ἐπέμφθη δι' οἰκέτου ἐμοῦ. δίκαιον γὰρ οὖν οὕτω φροντίσαι ἐπὶ
 πράγματι σῶ, ἀλλὰ μὴ τύχη καὶ ἀνθρώποις οὐκ ἀξιοπίστοις ἐπιτρέψαι φίλον B 51
 τοιοῦτον πρᾶγμα δοκοῦν ὄνησιν τινα ἐνεγκεῖν ἂν σοι καλῶς οἰκονομηθέν.

Σὺ δὲ καί, ὅπως τὰ περὶ σὲ νῦν ἔχει, δῆλόν μοι ποιήσον, καὶ τί ποτε νῦν
 20 ἐν Ῥώμῃ καινόν. αἰεὶ γάρ τι Λιβύη φέρει καινόν. εὖ δ' ἔχοντα εἴη τὰ σὰ καὶ
 ἐπιδημοῦντι καὶ ἀποδημοῦντι. πάντα σοι Θεὸς οἰκονομοίη ἐπὶ τὰ ἄμεινόν τε
 καὶ εὐτυχέστερον. ἔρρωσο.

Ἄπὸ Οὐιτερβίου, Ἑκατομβαιῶνος πέμπτη ἰσταμένου.

1 B P *Suprascriptio*: Ἄλεξιω ἡγουν ἐμοί. | 3 αὐτοφυῆ B αὐτοφυῆ P | 4 χρώ-
 μεθα B χρώματα P | 4 τοῖς B τῆς P | 6 ὄνιον B ὄνιον P | 9 αἰρεῖσθαι B
 αἰρήσθαι P | 11 Ἀχιλλεὺς] Ἀχιλεὺς B P *in marg.* | 13 ἀποθανῶν B ἀποθανόν P |
 19 ἔχει] B *suppl.* | 21 οἰκονομοίη B οἰκονομία P | τε B τι P

Ep. 9. Gazes hat die heißen Quellen von Viterbo aufgesucht, um eine Kur zu machen. Für den Aufenthalt hat er gerade etwas Geld erhalten. Er spricht vom Austausch seltener Bücher. Zum Schluß bittet er um Nachrichten aus Rom. — Der Brief, mit dem griechischen Monatsnamen Hekatombaion (Juli-August) datiert, ist wohl in das Jahr 1472 zu verlegen; denn Bessarion wird noch nicht als verstorben erwähnt.

Der bisher noch ungedruckte Brief ist überliefert: Rom, Cod. Vat. gr. 1393, fol. 50v—51 (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 29v—30 (= P); Cod. gr. D 118 inf. Vgl. oben S. 572; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9, fol. 71^v—72 (= L).

10. Θεόδωρος

Ἄλεξιω.

B 51 Θεόδωρος Ἄλεξιδι εὖ πράττειν. Ἐπέσταλκά σοι μηνὸς Φεβρουαρίου λήγον-
P 30 τος ἐπιδούς τὴν ἐπιστολήν, ᾧ μάλιστα οἶόν τ' ἦν ἐπιδούσαι, πιστῶ διακομιστῆ.
χαλεπὸν δὲ τυχεῖν πιστοῦ ἀπλῶς. ὀλίγοι οἱ εἰς Τάραντα πορευόμενοι ἐκ Ῥώμης 5
P 30^v καὶ οὗτοι ὡς ἐν μακρᾷ ὁδῷ διαφόροις τὸν νοῦν ἐπαλλάττοντες πράγμασιν ἀμε-
L 72 λοῦσιν, ὧν τυγχάνουσιν εἰληφότες γραμμάτων. τά γε μὴν δοθέντα μοι ταῦτα
διακομισθῆναι ἂν ᾧμην ἀσφαλῶς. Ἀθανάσιος γὰρ τῶν μοναχῶν, ὁ καὶ σοὶ
γνώριμος, συνέπραξε τὴν ἐγχείρησιν.

Ἐλεγον δὲ ἐν ἐκείνοις ἱκανῶς, περὶ ὧν τε ἐβούλου μαθεῖν, καὶ ὧν ἔγωγε 10
ἐτύχχανον ἀπορῶν, τί ποτε σὺ ἀγαπῶν τοῖς παροῦσιν ἐν Τάραντι μικροῖς τε καὶ
ταπεινοῖς οὐκ ἐπανήκεις εἰς Ῥώμην; ἄλλως τε καὶ γνώμην ἔχων, ὅτε θέρους
ἀπεχώρεις, μὴ συχνὸν τινα χρόνον διατριῖσαι ἐν Τάραντι, ἀλλὰ μετοπώρου ἐπανή-
κειν. ταῦτα δὲ καὶ νῦν ἀπορῶ καὶ θαυμάζω, ὅτι ἐνὸν ἐπίδοσιν ποιεῖσθαι ἐν Ῥώμῃ
περὶ πάντα γενναίως. σὺ γε Ἰαπυγίαν οἰκεῖν προείλου, καὶ σχεδὸν τι ἀγραυλεῖν · 15
B 51^v ἢ γὰρ ποτε μεγάλη Ἑλλάς νῦν ἐρημία μεγάλη ἐστὶ καὶ παράδειγμα, ὡς κα-
θάπερ τῶν καθ' ἕκαστα ἀνθρώπων, οὕτω καὶ πόλεων καὶ ἐθνῶν τελευτῆ βίου
ὑπάρχει. εὐπορίαν μέντοι γε τῶν ὠνίων καὶ εὐπραγίαν ἀγορᾶς εἶναι ἐν Τάραντι
πεῖθομαι ἀλλὰ σοὶ νέω ὄντι καὶ μήπω οἰκονομικῶν ἀπτομένω οὐκ ἔχει ἱκανὸν
L 72^v λόγον τὸ ἐμφιλοχωρεῖν, ἐνθα εὐκαρπία τε καὶ πολυκαρπία. γέρουσι γὰρ ταῦτα 20
ἀρμόττει, τοῦτο μὲν ἡδονῆς τινος δεομένοις εἰς ἀπόκρουσιν τῶν πολλῶν λυπη-
ρῶν, τοῦτο δὲ ἀπορουμένοις χρημάτων καὶ μηδαμόθεν πορίζεσθαι δυναμένοις
διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀσθένειαν. νέοις δὲ καὶ τὸ περὶ ἡδονὴν ἐγκρατὲς φιλότι-
μον καὶ τὸ περὶ οἰκονομίαν ἀμελὲς ἀνεπιτίμητον. πλὴν ἀλλ' εἴ τι συμβᾶν ἀναγ-
καίαν πεποίηκε τὴν χρόνιον διατριβήν, — εἰκὸς γὰρ καὶ τοῦτο συμβῆναι — 25
δῆλον τοῦτο ποίησον καὶ ἐμοί, ἵνα μὴ ἀπορῶ. νῦν γὰρ τρεῖς μὲν ἐπέστειλας·
εἶπας δὲ οὐδ' ἀπαξ, διότι χρόνον οὕτω συχνὸν διατρίβεις ἐν Τάραντι, καὶ εἰ
μέλλεις ποτὲ ἐπνήξειν.

1 B P *Suprascriptio*: Τῶ αὐτῶ. | 3 ἐπέσταλκα B ἐπέταλκα P | 3 Φεβρουαρίου] φευρουαρίου B φευρουρίου P | 5 πιστοῦ B πιστῶ P | 6 οὗτοι B οὗτος P | 7 ὧν B ᾧ P | 16 ἐρημία B ἐρημνία P | 23 φιλότιμον B φιλοτιμόν P

Ep. 10. Gazes erinnert, daß er gegen Ende Februar durch den Mönch Athanasios an Alexios einen Brief habe bestellen lassen. Er wundert sich, daß Alexios immer noch in dem abgelegenen Tarent weile. Wenn das Leben dort auch billig sei, so stehe es einem jungen Manne doch nicht zu, sich aus der Welt zurückzuziehen. In Gazes' gesundheitlichem Befinden hat sich noch nichts gebessert. Die Angelegenheit eines Knaben mit Namen Paulos — wahrscheinlich stand dieser unter Alexios' Obhut — geht ihm nahe; doch könne er ihn nicht aufnehmen. — Der Brief stammt vom 29. März wahrscheinlich 1473.

Der bisher noch ungedruckte Brief ist überliefert: Rom, Cod. Vat. gr. 1393, fol. 51—52 (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 30—30v (= P); Cod. gr. D 118 inf. Vgl. oben S. 572; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9. fol. 72—72^v (= L).

Ἐγὼ δὲ ζῶ μὲν νοσητευόμενος αἰεὶ· χειρὸν δὲ οὐκ ἔχω, ἧ ὅτε ἦσθα παρών. P 31
 χάριν δέ σοι οἶδα πολλὴν τῆς πρὸς ἐμὲ εὐνοίας, ὅτι καὶ ἀγανακτεῖς μὴ πυθό-
 μενος ὑγιαίνοντά με καὶ οἶος εἶ ὡς ἐμὲ ἰέναι, εἴ τι τῶν χαλεπωτέρων συνέ-
 βαιεν.

5 Ἄ δὲ περὶ Παύλου τοῦ παιδὸς ἐπιστέλλεις, ἡδιστα κάμοι γίνεται ὡς τὸ
 εἰκός. καὶ εἶη ἐπιδιδούς ὁ παῖς ἀξίως τῶν γεννησάντων. ἀγαγεῖν δ' αὐτὸν
 πρὸς ἐμὲ, τί ἂν ὄφελος εἶη; ὁ μὲν γὰρ παῖς κομιδῇ ἔτ' ἐστὶ καὶ ἀγωγῆς ἐδραίας
 δεόμενος. ἐγὼ δὲ τὸν βίον μετανάστης, εἰ μήτις, ὡς οἶσθα, πτωχὸς ὢν καὶ L 73
 ἀνέστιος· καὶ μάλιστα νῦν, ὅτε μηδενὸς τυγχάνων παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀρχόν-
 10 των, ἀναγκάζομαι ἀποχωρεῖν. τέως μὲν οὖν μενέτω ὁ παῖς παρὰ τοῖς γονεῦ- B 52
 σιν ἧ ὅπου ἄλλοθι δοκεῖ ἀμεινον. ὕστερον δὲ πρὸς τὰ παρόντα καὶ τοῦτο
 ἐπιβλέποντες τὸ δέον ποιήσομεν.

Τοῦ δὲ κώμητος Τριχάρδου ὄνομα καὶ εἰς ἐμὲ ἦκει καὶ ἀρετῆς φήμη.
 οἰκειότης δὲ πρὸς αὐτὸν ἐμοὶ οὐδεμία, ὅσα τε ἐγὼ μέμνημαι. σοὶ δὲ δι' ἀρετὴν
 15 ῥάδιον γνῶριμον γενέσθαι ὅτεοῦν τῶν καλῶν κάγαθῶν, καὶ μηδενὸς ἐτέρου
 γνωρίζοντος. ἔρρωσθαι καὶ τὸν πατέρα καὶ πάντας τοὺς οἰκειοὺς ἀσπασαί
 παρ' ἐμοῦ.

Ἄπο Ῥώμης, Μαρτίου κθ'.

11. Θεόδωρος

Ἀλεξίῳ.

Θεόδωρος Ἀλέξιδι εὖ πράττειν. Δίς σοι ἐπέστειλα, τὰ μὲν πρῶτα Φεβρουα- B 52
 ρίου μηνός, τὰ δὲ δεύτερα Μαρτίου λήγοντος. ὅτι δὲ τὰ πρῶτα οὐκ εἴληφας, P 31
 θαυμάζω. τῶν γὰρ δευτέρων οὐπω καιρός. καίτοι ὁ λαβὼν ἐκεῖνα Ἀθανάσιος L 73
 ἦν τῶν μοναχῶν ὁ καὶ σοὶ γνῶριμος. διακομίσει μέντοι οὐκ ἔφασκεν αὐτός·
 25 δοῦναι δ' ἐτέρῳ εὐθύς, ἀπιόντι καὶ δὴ καὶ μικρὸν ὕστερον. ἐρωτῶντι, εἰ δε- L 73^v
 δωκῶς εἶη· πάνυ γε, ἔφη, καὶ ἀσφαλῶς. ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἦτοι ἠπάτηται αὐτός

5 Παύλου B πάντα P | 5 ἐπιστέλλεις] ἐπεστέλλεις B P | 6 ἐπιδιδούς B ἐπι-
 δοῦς P | 13 Τριχάρδου B Τριχάρδου P | 19 B P *Suprascriptio*: Τῷ αὐτῷ. | 21 ἐπέ-
 στείλα B *suprascriptit sup.* ἐπέσταλκα] ἐπέστειλα P

Ep. 11. Von Gazes' Briefen an Alexios ist einer nicht bestellt worden. Der Be-
 steller Athanasios hat sich als unzuverlässig erwiesen. Einen zweiten Brief ließ er an
 einen gewissen Hierakos zur Weiterbeförderung abgehen. Auf ein Schreiben von Alexios
 erhebt er die alte Frage, warum er so lange in Tarent bleibe. Er habe doch ein Haus
 in Neapel. Wieder kommt er auf den Knaben Paul zu sprechen, der schon im letzten
 Brief Gegenstand seiner Sorge war. Er könne ihn nicht aufnehmen; denn er sei arm und
 ruhelos, namentlich seitdem Bessarion gestorben ist. Er müsse Rom verlassen. Den
 jetzt herrschenden Kreisen könne er bei seinem Alter und Gesundheitszustand nicht
 mehr dienen. Seinen kargen Lebensunterhalt findet er drückend. — Der Brief stammt
 vom 13. April 1473.

Überliefert ist der bisher noch ungedruckte Brief: Rom, Cod. Vat. gr. 1393,
 fol. 52—53 (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 31—32 (= P); Cod. gr.
 D 118 inf. Vgl. oben S. 572; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9. fol. 73—75 (= L).

ἢ ἡπάτα. τὰ δεύτερα δὲ θαρρῶν λέγω, ὡς διὰ ταχέων εἰληφῶς ἔση. ἔπεμψα γὰρ ταῦτα πρὸς τὸν Ἰέρακον, τυχῶν ἡμεροδρόμου διακομιστοῦ ὡς ἐκεῖνον
 P 31^v πορευομένου, καὶ ἐδεόμην φροντίσαι, ὅπως διαπεμφθέντα πρὸς σε ἦξει. ἐκεῖνος μὲν οὖν ταῦτα. εὖ οἶδ', ὅτι φροντιεῖ. τοῦ δὲ ἐτέρου τοῦ τὰ πρῶτα λαβόντος καταρώμενος, εὐλογα ἂν χαλεπαίνειν δόξαις.

5

Νυνὶ δὲ ἕτερα σὰ κομισάμενος γράμματα παρὰ τοῦ ἡμετέρου Ἰωάννου καὶ μαθῶν, ὡς εὖ ἔχεις τοῦ σώματος, χαίρω. ὑγείας γὰρ ὑπαρχούσης οὐ
 B 52^v μικρὸν τε εὐδαιμονίας πάρεστι μέρος καὶ ἐλπίς ἀγαθὴ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, ἄλλως τε καὶ νέω ὄντι. ἐν γὰρ μακροτέρῳ βίῳ εὐέλπιστα γίνεσθαι ἐθέλει καὶ τὰ τέως δοκοῦντα ἀνέλπιστα. μαθῶν δὲ καὶ τοῦ πρότερον ἀπορουμένου
 10 τὴν αἰτίαν, τί ποτε πολὺν οὕτω χρόνον ἐν Τάραντι διατρίβεις, εὐλογον εἶναι καὶ ἀναγκαίαν φημί· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἀπὸ σοῦ πᾶν ἤδη ἐγένετο, καιρὸς οἶμαι
 L 74 ἐπανήκειν. ἔχεις γὰρ οἰκίαν τὴν τοῦ Νεαπόλεως τῶν ἐν τέλει καὶ μάλιστα εὐδοκιμούντων.

Περὶ δὲ Παύλου τοῦ παιδὸς καὶ πρότερον ἐπέσταλκά σοι ἀποκρινόμενος, 15 καὶ νῦν ταῦτά λέγω, ὡς ὁ παῖς δεῖται ἐδραίας ἀγωγῆς. ἐγὼ δὲ διὰ πενίαν ἀνέστιός εἰμι καὶ μετανάστης τὸν βίον· καὶ μάλιστα νῦν, ὅτ' ἀποθανόντος τοῦ Νικαίας οὐδὲν παρ' οὐδενὸς ἔχω λαμβάνων εἰς τὸν βίον. ἀλλὰ δεῖ με ἀποχωρεῖν τῆς Ῥώμης καὶ τῶν ἐνθάδε ἀρχόντων. ἀλλ' ὁτιοῦν περὶ παιδὸς πράξατε βουλευσάμενοι, τοῦμὸν δ' ἴσθι τοιοῦτον ὄν, ὡς εἶπερ ἐτύγχανε νῦν παρ' ἐμοὶ
 20 ὁ παῖς ὢν, ἀνάγκη ἂν ᾖν ἐτέρῳ διδόναι ἀπολαμβάνοντι. οὕτως ἐγὼ δυστυχῶν οὐδὲν, ὢν προαιροῦμαι ποιεῖν, οἷός τ' εἰμί. ταῦτα δὲ ὕστερον καὶ σὺ παραγενόμενος ὄψει. καὶ ἀγανακτήσεις μὲν ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ ἐμῇ δυστυχίᾳ· δυνήσῃ δὲ οὐθὲν βοηθεῖν. πρὸς γὰρ τοὺς ἐνθάδε ἀρχοντας ἐν μόνον ἐκεῖνο βοήθημά ἐστιν ἢ πολυχρόνιος δουλεία. ἐγὼ δὲ γέρων καὶ ἀσθενῆς ὢν δουλεύειν οὐ
 25 δύναμαι. ὥστ' ἄκος ἐμοὶ γε οὐδὲν· ἀλλ' ἄμεινον μεταστάντα ἄλλη ζῆν τὰ μὲν
 P 32 πρὸς ἀνθρώπους ἐλευθέρως, τὰ δὲ πρὸς Θεὸν ἀμέμπτως, ὅσα δουλεύειν οἷός
 L 74^v τ' ἂν εἶη Θεῷ. οὔτε γὰρ ποδαγριῶντι μέμφεται Θεὸς μὴ τὰ γόνα·α εἰς γῆν κάμπτοντι, οὔτε καταρροῖκῳ μὴ ἀποκαλύπτοντι τὴν κεφαλὴν, καθάπερ οἱ
 B 53 ἀγνώμονες τῶν ἀνθρώπων δεσπότηι· ἀλλ' ἐστὶν ἂν εὐμενῆς ἐπὶ τοῖς δυνατοῖς
 30 θεραπεύμασιν.

Τῆς δὲ πρὸς ἐμέ σου εὐνοίας χάριν μὲν οἶδά σοι πλείστην ὡς τὸ εἰκός. οἷς δ' ἀμειβόμενος τὰ δίκαια ἂν ποιοίην, οὐκ ἔχω, πλὴν τῆς ἴσης εὐνοίας καὶ τοῦ ἀντιφιλεῖν. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦθ' ἢ πενία ἔχει κακόν, μὴ δύνασθαι φίλους εὖ ποιεῖν. εὐχεσθαι οὖν σοι λοιπὸν εὐνοϊκῶς τὰγαθὰ, σπουδαίῳ ἐπιεικῶς
 35 ὄντι καὶ φιλαρέτῳ. καὶ εὐέλπις δ' ἄρα εἰμί εὐχόμενος ταῦτα. ἅμα γὰρ ἐν σοὶ ἀρετὴ τέ ἐστι καὶ ἡλικία προσήκουσα εἰς εὐδαιμονίαν. τῶν δ' ἐν Ῥώμῃ πραττομένων τοῖς ἀρχουσι νέον οὐδὲν ἔχω σοι φράζειν. αἶε γὰρ ὄχνη ἐπ' ὄχνη

1 ταχέων P ταχέως B | 2 Ἰέρακον] Ἰέρακος B P | 2 ἡμεροδρόμου B ἡμεπροδρόμου P | 9 νέω P νέον B | 11 διατρίβεις B διατρεῖβεις P | 15 ἐπέσταλκα B ἐπέσταλλα P | 21 ἀπολαμβάνοντι scripsi ἀπολαμβάνοντας B P | 23 ὄψει B corr. ex ὄψη | 27 ἀμέμπτως B ἀμέμπτως P | 29 καταρροῖκῳ] καταροῖκῳ B P

γηράσκει, σύκον δ' ἐπὶ σύκῳ, πλὴν ὅσα γε Ἐναγχος, Δακῶν βασιλεύς, ἀφίκετο εἰς Ῥώμην κατ' εὐχὴν καὶ πολλὰ τιμηθεὶς οἴκαδε ἀπῆλθεν.

Ἐρρωσο, καὶ τὸν πατέρα καὶ πάντας τοὺς οἰκείους προσαγόρευσον παρ' ἐμοῦ.

δ Ἀπὸ Ῥώμης, Ἀπριλίου ιγ'.

12. Θεόδωρος 'Αλεξίῳ.

Θεόδωρος Ἀλέξιδι εὖ πράττειν. Ἐκομίσθη μοι ἡ ἐπιστολή, ἣν ἑπτακαιδε- B 53
κάτη πρὸ Καλενδῶν Σεπτεμβρίων ἐπέσταλκας Ῥωμαῖστί, εἰδὼς μὲν εὖ μάλα καὶ P 32
10 τῇ πατρίῳ χρῆσθαι φωνῇ, εἰς κάλλος χρώμενος δέ, ὡς ἔοικε, τῇ Ῥωμαίων L 75^v
διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους συνήθειαν. ἔγωγε μέντοι πρὸς σέ
τῇ πατρίῳ χρώμενος ἐπιστέλλω ἄσμενος. διὰ τὸ σπανίως συμβαίνειν ἑλληνίζειν
τὴν φωνὴν ἐν Ἰταλιώταις λόγων ἀμελοῦσιν ἑλληνικῶν ὑπ' ἀπειροκαλίας τε
καὶ μικροψυχίας.
15 Εἶθε δ' ἦν ἀρχὴ τῆς ἐπιστολῆς μετριωτέρα τις, ἀλλὰ μὴ παραμυθητικὴ
συμφορᾶς καὶ θανάτου φιλτάτων. δεῖ μέντοι γενναίως τὰ συμβαίνοντα φέρειν P 32^v
καὶ καρτερεῖν πρὸς τ' ἀναγκαῖα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. ἀνθρώπους γὰρ ὄντας B 53^v
ἀνάγκη αὐτοὺς τε ἀποθνήσκειν καὶ φίλων τε καὶ οἰκείων θανάτους ἐνίοτε
ἐφορᾶν. λυπεῖσθαι μὲν οὖν ἐπὶ ταῖς συμβάσι μηθέν, οὐχ οἶόν τε αἰσθησιν
20 ἔχοντας λυπηροῦ καὶ ἡδέως. ὥστε καὶ σέ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῇ τελευτῇ Θεοδώρας
κάμῃ συλλυπεῖσθαι πρὸς φύσεώς ἐστι, καὶ οὐδεὶς ἂν αἰτιῶτο ἡμᾶς οὐδενὸς πάθους
ἀτόπου. μέτρον δ' ὀριστέον καὶ ἐπὶ τούτων λύπης, οὐ περαιτέρω χωρεῖν ἀμαρτω- L 76
λὸν καὶ ψεκτὸν ἂν εἴη. λόγος δὲ ὀρίζων αἰρείτω λογιζομένοις, τοῦτο μὲν ὡς
οὐδὲν παρὰ τὰ κοινὰ τῶν ἀνθρώπων πάθη συνέβη ἡμῖν, τοῦτο δὲ ὡς ὀπόσοι
25 τῶν πρὸ ἡμῶν μετριοπαθῶς ἤνεγκαν θανάτους οἰκείων, ὑπαινόμενοι δια-
τελοῦσιν ἐπὶ τῶν λόγων. καὶ τούτους συχνὰ ἐγκωμιάζοντες δοκοῦμεν οἶοι ἀπο-
μιμεῖσθαι ταῦτά ἐπὶ συμφορῶν ὁμοίων. οὐ καλὸν γὰρ τῷ μὲν λόγῳ μεγαλο-

6 B P *Suprascriptio*: Τῷ αὐτῷ. | 10 πατρίῳ B εὐπατρίῳ P | 12 συμβαίνειν B συμβαίνει P | 18 ἐνίοτε B] P *om.* | 19 μηθέν B μαθὼν P | 27 ὁμοίων B ὁμοίως P

Ep. 12. Alexios hatte von dem Tod einer Theodora, wahrscheinlich seiner Frau (vgl. 586, 4 f.), berichtet. Gazes nimmt daran Anteil. Der Freund hatte ihm lateinisch geschrieben. Gazes versteht das, will aber bei seiner Muttersprache bleiben, weil sich ihm dafür sonst so wenig Gelegenheit bietet. Die Italiener vernachlässigen ja das Griechische, weil ihnen der Sinn für das Schöne abgehe, bemerkt er verbittert. Gazes ist inzwischen nach Policastro (Παλαιοκάστρον), in der Gegend von Salerno, gegangen. (Im Bereich des Bistums Policastro hatte er bekanntlich die Pfründe San Giovanni a Piro inne.) Hier lebe er zwar fern von jeder Kultur. Nach Rom könne er wegen der dort herrschenden Seuche nicht zurückkehren. Er bittet um weitere Nachrichten. Gazes fühlt sich krank.

Der bisher noch ungedruckte Brief ist überliefert: Rom, Cod. Vat. gr. 1393, fol. 53—54 (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 32—33 (= P); Cod. gr. D 118 inf. Vgl. oben S. 572; Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55, Cod. 9. fol. 75^v—77 (= L).

πρεπῶς χρῆσθαι, ἐπὶ δὲ τῶν ἔργων ἐλλείπειν. εἰ δὴ τις τελευτὴν ἤνεγκε γενναίως συγγενοῦς καὶ οἰκείου, μηδ' ἡμεῖς ἀπολειπόμεθα τοῦ καλοῦ τούτου ἔργου· ἀλλ' ἀμιλλώμενοι ἐφικνεῖσθαι σπουδάζωμεν. οὐ μικρὸν δὲ παραμύθιον καὶ οἱ ἐκ τῆς Θεοδώρας παῖδες εἰσιν. ἀθανασία γάρ τις ὁ παῖς γίνεται τοῖς γονεῦσιν, ὥστε τοὺς ἐξ ἐκείνης ὁρῶν οὐκ ἀπὸ τρόπου ἠγήθησιν τὴν τεκοῦσαν. 5

Ταῦτα μὲν οὖν ᾧδὲ πως λογιζομένοις ληπτέον μέτρον λύπης καὶ παραμυθίαν προσήκουσαν τῶν ἀνιαρῶν. σὺ δὲ εἰ μὲν Καῖσαρ ἐτ' ἔχων ὑπαρχίαν διατρίβει ἐν Τάραντι, δῆλον ὅτι ἐπιμενεῖς τοῖς αὐτοῖς. εἰ δ' ἄλλοθι που διάγει L 76^v μεταβάς, εἰκὸς σέ γε μὴ ἀποπέμψασθαι ἐθέλοντα μένειν. ἔχων δὲ οἶκοι καὶ B 54 προνοήσεταιί σου τὰ ἱκανά. εἰ δὲ οἷα τὰ παρὰ τῆς τύχης, ἀλλ' ὅτι παρὰ δόξαν 10 συμβῆ, πάλιν οἰστέον γενναίως ἀρετὴν ἔχοντα τρέφειν μὲν ἱκανήν, πανταχοῦ εὐφραίνειν δὲ δυνατὴν, καὶ μὴδὲν ἔχης εὐεργετοῦντα τῶν νῦν ἀρχόντων.

P 33 Ἐγὼ δὲ ἀπεδήμησα μὲν εἰς Οἰνοτρίαν τὴν κληθεῖσαν μεγάλην Ἑλλάδα, σκοπὸν ἔχων συζῆσαι τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τοῖς ἐκεῖ φίλοις Ἀθανασίῳ καὶ Πέτρῳ. εὐρῶν δὲ τὰ μὲν κοινὰ τῆς χώρας βάρβαρα παντελῶς καὶ ἀπολίτευτά τε καὶ 15 ἄπορα, τὰ δ' ἴδια τῶν φίλων στενὰ κομιδῆ, ὡς μηδὲ δωματίου γε εὐπορίαν εἶναι μετρίου, ἔγνω ἐπανήκειν εἰς Ῥώμην καὶ ἄλλο τι βουλευσασθαι. ἐπανιῶν δ' ἔμαθον τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ λοιμὸν, καὶ μοι ἔδοξεν ἀναμεῖναι ἐν Παλαιοκάστρῳ τῆς Λουκανίας, ἕως ἂν τάκεῖ λάβῃ κράσιν ὑγιαινοτέραν. ἐγχειμάσαι τοίνυν ἀνάγκη τοῖς ἐνταῦθα χωρίοις. τὰ δ' οὔτε πόρρω κεῖται πολὺ, ὑγιεινῶς τε ἔχει 20 καὶ πρὸς χειμερινὴν ὥραν εὐφυῶς. διατρίβοντι δὲ ἐνταῦθα συχνὰ ἐπιστέλλειν δέομαί σου, εἴαν, ὡς ὑπολαμβάνω, τὸν χειμῶνα διαγάγῃς ἐν Νεαπόλει. φροντὶς L 77 γάρ μοι τὰ τε σά, ὅπως ἔχει, πράγματα εἰδέναι καὶ τὰ περὶ τὴν Ῥώμην, ἄπερ εἰκὸς, τοῖς περὶ Νεάπολιν ἀγγέλλεσθαι βεβαιότερον. εἰ δέ τι καὶ τῶν ἐν Νεαπόλει δοκεῖ σοι διαφέρειν ἡμῖν, μηδὲ τούτων ἀμέλει. πλὴν εἴ τι βασιλεὺς 25 ἢ βασιλέως υἱὸς μεταπέμπεσθαι ἡμᾶς βούλεται. ἀσθενῶ γὰρ καὶ ὑπουργεῖν ἔχω οὐδὲν οὐτ' αὐτοῖς οὔτε ἄλλῳ τῶ τῶν δεσποτῶν. ἔρρωσο.

Ἀπὸ Παλαιοκάστρου, Σεπτεμβρίου ηῆ'.

B 43^v

P 26

13. Θεόδωρος

Δημητρίῳ τῷ Στουροπύλῳ.

Θεόδωρος Δημητρίῳ εὖ πράττειν. Δεινὰ πάλιν ἀγγέλλεις. εἴπερ οὐδ' ἐν Φλωρεντία συμβαίνει τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀμείνω, δεινότερον δὲ σὺ γε τὸν λόγον ποιεῖς φάσκων, ὡς ἐγὼ σου ἡμεληκῶς εἰμὶ δυνάμενος προσόδους σοι

4 εἰσὶν B ἐστὶν P | 11 οἰστέον B ἰστέον P | 19 Λουκανίας] Λευκανίας B P | 23 τὴν Ῥώμην B τῆς Ῥώμην P | 23 Θεόδωρος Δημητρίῳ τῷ Στουροπύλῳ B P] A C *ed. Boiss. om.* | 31 ἀγγέλλεις B ἀγγέλει P ἀπαγγέλει A *Boiss.* ἀπαγγελεῖς C | 32 δεινότερον] δεινότερον B P | 33 ἡμεληκῶς B A ἡμελικῶς P ἡμίληκως C

Ep. 13. Demetrios Sturopylos (nicht Chalkondyles, wie Boissonade vermutete) hatte sein Weiterkommen zunächst in Rom versucht, ohne dabei Glück zu haben. Weiterhin hielt er sich in Florenz auf, wo er aber angeblich Anfeindungen erfuhr. Seine Klage ging aber hauptsächlich gegen Theodoros Gazes und die römischen

καταστῆσαι ἐν Ῥώμῃ καὶ κερδῶν πόρους καὶ ἀφορμάς· καὶ ὅτι πειθόμενός τινι τῶν ἐν Φλωρεντία λέγοντι ταῦτα, ἀγανακτεῖς τε καὶ μέμψη ἐμοί.

Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν εἶναι τινα καὶ ἐν Φλωρεντία διάβολον οὐδὲν θαυμάζω· πλήρης γὰρ ὁ βίος διαβολῆς· τὸ δὲ σέ γε εὐάλωτον εἶναι οὕτως ταῖς διαβολαῖς, τοῦτό γε θαυμάζω. ἔδει γὰρ σε μηδαμῶς λόγῳ πιστεῦσαι τοιούτῳ, διατρίψαντα δὲ ἐν Ῥώμῃ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ μηθὲν τοιοῦτο μήτε αὐτὸν αἰσθόμενον, μήτε παρ' ἄλλου πειθόμενον. εἰ γὰρ τις ἐμοί δύναμις ἦν τοιαύτη, κἂν αὐτὸς ἡσθάνου παρών, κἂν Ἀργυρόπυλος καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι B 44 ἔλεγον. νῦν δὲ πάντων τῶν ἐνθάδε σοὶ φίλων πολλὰ σκεψαμένων περὶ πόρου καὶ καταστάσεως, καὶ μηθὲν δυνηθέντος εὐρεῖν μηδενός, σὺ τὸν ἐν Φλωρεντία οὐκ οἶδ' ὄντινα — οὐ γὰρ ὀνομάζεις —, διάβολον δ', ὡς ἔοικε, καὶ φαῦλον τὸν τρόπον ἀξιοπιστότερον ὑπέιληφας σαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων τε καὶ οἰκείων ἀπάντων.

Θαυμάζω δὲ καὶ, ὅτι λέγεις, ὡς ἦσαν ἐν Ῥώμῃ πλείους πόροι τῶν ἐπι- 15 τηδείων. τίνες γὰρ ἦσαν οὗτοι; ἢ οὐ μέμνησαι, ὡς συχνὰ διαλεγόμενοι καὶ πᾶν εἶδος ἐνθυμούμενοι πόρου οὐδὲν εὐρίσκομεν δυνατὸν οἰχομένου Βησσαρίωνος, ἐφ' ᾧ πᾶσα ἦν ἡμῖν ἡ ἐλπίς; ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔοικε, σὺ δυσχερῶν, τῶν ἐν Φλωρεντία πραγμάτων πειρώμενος νῦν, ῥάω τὰ πρότερον ἐν Ῥώμῃ ὑπέιληφας. τοῦτο δὲ σοὶ συμβαίνει, τάχα μὲν καὶ διότι τὸ παρὸν αἰεὶ κακὸν 20 χαλεπώτερον τοῦ παρήκοντος εἶναι δοκεῖ· ὡς δὲ φαίην ἂν διαβεβαιούμενος, διότι ἐν Ῥώμῃ μὲν Θεόδωρος ἦν παραμυθούμενός σοι καὶ μετριάζων τὰ δυσχερῆ

6 μηθὲν B P A μηδὲν Boiss. | 6 τοιοῦτο] τοιοῦτον B P | 7 ἄλλου B A ἄλλω P ἄλλων Boiss. | 8 Ἀργυρόπυλος B P | 10 μηθὲν B P μηδὲν Boiss. | δυνηθέντος B P A δυνηθέντων C | 18 πειρώμενος] πειρόμενος B P | 21 σοὶ B A C] P om.

Kreise, die für ihn nichts getan haben sollen. Gegen solche Beschwerden richtet sich Gazes' Brief, der ihm rät, sich in die Verhältnisse in fremdem Land zu finden. Seit dem Tod Bessarions sei in Rom für ihn nichts zu hoffen. Gazes verweist auf seine eigene Lage. Auch er habe in der Not selber sein Stückchen Land bestellt und sei nicht auf die Unterstützung anderer angewiesen gewesen. Zum Schluß ersucht er ihn, den Pausanias abzuschreiben, und verspricht ihm dafür Bezahlung. Mehr könne er nicht leisten, weil er infolge seiner Krankheit selber in dürftiger Lage sei. — Der Brief stammt aus der Zeit nach Bessarions Tod (18. Nov. 1472). Doch scheint dieser Zwischenfall schon einige Zeit zurückzuliegen. Gazes selber ist 1476 gestorben. Vgl. dazu unten Nachträge zum III. Band. — Über Gazes' Schreibweise Στουρόπυλος, Ἀργυρόπυλος vgl. unten S. 590.

Der Brief ist überliefert: Rom, Cod. Vat. gr. 1393, fol. 43v—45 (= B); Mailand, Bibl. Ambr. Cod. gr. P 119 sup. fol. 26—27v (= P); Cod. gr. D 118 inf. Vgl. oben S. 572. Paris, Bibl. Nat. Cod. gr. 2966 (= A), Cod. gr. 3043 (= C). — Druckausgaben: bei Νικόλαος Θησεύς, Ὀμήρου Ἰλιάς μετὰ παλαιᾶς παραφράσεως ἐξ ἰδιοχείρου τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ. Firenze 1811. I p. XXII—XXIV (nach L); bei J. Fr. Boissonade, Anecdota Graeca e Codicibus Regiis. Vol. V. Paris 1833, p. 402—407 (nach A u. C [bei Boiss. mit B bezeichnet]). Von da abgedruckt bei Migne PG 161, 1005—1008.

Einen weiteren längeren Brief Gazes' an den gleichen Demetrios, der sich damals in Ferrara aufhielt, hat Boissonade (Anecdota Graeca V 408—419; bei Migne PG 161, 1008—1014) nach Cod. gr. 2131 der Pariser Nationalbibliothek herausgegeben. Ich konnte dafür leider keine andere Handschrift ausfindig machen, um so bedauerlicher, da der Pariser Kodex einige kleine Lücken aufweist.

P 26^v καὶ τὴν πολλὴν αἴσθησιν τῶν κακῶν ἀφαιρούμενος ἀπὸ τῶν ἰδίων, ὧν εἶχε μικρῶν· ἐν Φλωρεντία δὲ οὐδένα ἔχεις τοιοῦτον. δεῖ δ' ἄρα τὰ πράγματα αὐτὰ καθ' αὐτὰ θεωρεῖν τε καὶ κρίνειν, οἷά ἐστιν, ἀλλὰ μὴ κατὰ τινὰ περίστασιν καὶ συμβεβηκός· ἀπαταῖσθαι γὰρ οὕτως ἂν εἴη πολλάκις.

Εἰς μὲν οὖν πόρος σοι βίου ἐν Ῥώμῃ ἦν, τὸ ἐμὸν μόνον· τουτὶ δὲ ἐπὶ μὲν 5 τινὰ χρόνον ἤρκεσεν ἂν· καὶ γέγονε δὴ· διὰ παντός δὲ ἐξαρκέσαι οὐχ οἷόν τε ἦν. καὶ δὴ βεβοηθηκότες τὰ δυνατὰ ἀπεπεμπόμεθά σε, οἱ σύ, καὶ πρὶν ἀφικέσθαι εἰς Ῥώμην, ὠρέγου πορεύεσθαι. εἰ δὲ μὴδ' ἐκεῖ τυγχάνεις, ὧν δεῖ, ἡμεῖς γε οὐδὲν ἀδικοῦμεν· οὐδ' ἐστὶν ἐγκλημα τοῦτο ἡμῶν οὐθέν, εἰ μὴ καὶ B 44^v σύ ἡμᾶς ἀδικεῖς, ὅτι ἅμα σύ τε παρῶν ἐξενίζου ἡμῖν, καὶ ἄγγελος ἦκεν, ὡς 10 Βησσαρίων, ἡμέτερος ὧν εὐεργέτης, τεθνηκῶς εἴη.

Τὸ δ' ἀξιοῦν ἡμᾶς δεῖν καὶ τὰ ἐν Φλωρεντία ἐπίστασθαι οἰκοῦντας ἐν Ῥώμῃ καὶ βίον ἀπράγμονα ζῶντας, φορτικὸν λίαν καὶ ἀξίωσις οὐ φίλου, ἀλλὰ φιλαιτίου ἂν εἴη. ἡμεῖς γὰρ οὐχ ὅπως τὰ ἐν Φλωρεντία, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν ἣ οἰκοῦμεν, οἶδαμεν πάντα· ἀλλ' ὁ οἰκέτης πολλὰ διαφθεύρων καὶ 15 ῥαδιουργῶν λέληθε. σύ δὲ ἐκγαλεῖς, ὅτι οὐ προείπομεν τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαί σοι ἐν Φλωρεντία, πράγμα ἄδηλον καὶ ἡμῖν τότε ὥσπερ καὶ σοί. καὶ ὡς ἐμβαλόντας σε εἰς συμφοράς ἑτέρας ἡμᾶς αἰτιᾶ. δυστυχέστατος οὖν ἐγωγέ εἰμι τὰ περὶ σέ, ὦ Δημήτριά. ἀεὶ γὰρ σοι βοηθῶν καὶ συμπράττων τὰ δυνατὰ οὐδέποτε εὐχαριστίας καθαράς παρὰ σοῦ τυγχάνω. ἐπεὶ καὶ νῦν τί καλὸν ἀπὸ τῶν 20 μεγάλων ἐπαίνων τῶν ἐπὶ τέλει τῆς σῆς ἐπιστολῆς, ὅτε κατ' ἀρχὰς ἡμῖν ὄνειδίσεις ὀλιγορίαν τε καὶ αἰτίαν τοῦ μὴ σέ εὐπορεῖν βίου μένοντά γε ἐν Ῥώμῃ; ἀλλ' οὐ δίκαια ταῦτ' ἐστίν, οὐδ' ἀξία τῆς ἐμῆς περὶ σέ ἐπιμελείας τε καὶ εὐνοίας.

P 27 Ἄτοπον δὲ μοι δοκεῖ καὶ τὸ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ αἰτιᾶσθαι καὶ τὴν τύχην. οὐ γὰρ πάντων ἡ τύχη κυρία ἐστίν· ἀλλ' ἀρχὴ πολλῶν ἀρετῆ, καὶ ἐπὶ πολλῶν 25 αὐτοκράτωρ ὁ λόγος καὶ πράξεις νικῶσα τοιαυτὰ πολλὰ κατορθοῖ. δεῖ τοίνυν καὶ σέ μὴ πάντα ἐπιτρέπειν τῇ τύχῃ, ἀλλὰ τῇ ὑπαρχούσῃ ἀρετῇ χρῆσθαι, οἷον φύσει καὶ λόγῳ καὶ ὀφθαλμοῖς καὶ χερσὶ, καὶ ὅλως μὴ ἀποκνεῖν πρὸς τοὺς πόνους, μὴδὲ πρὸς ἕτερον ἀποβλέποντα ἐλπίζειν αὐτὸν ῥαθυμοῦντα·

Δίς μὲν γὰρ καὶ τρίς τάχα τεύξεαι· ἦν δ' ἔτι λυπῆς, 30
 χρῆμα μὲν οὐ πράξεις, σύ δ' ἐτώσια πολλ' ἀγορεύσεις·
 ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νομός.

ὡς Ἡσίοδος λέγει.

1 τῶν κακῶν P *in p.* post ἀφαιρούμενος | 2 οὐδένα B P A οὐδὲν C | 5 Εἰς] εἰς B P | 5 δὲ B P A μέντοι Boiss. | 6 χρόνον . . . ἐξαρκέσαι B P A] C om. | 7 ἀπεπεμπόμεθά σε B P ἀποπεμπόμεθά σε A Boiss. | 8 ὠρέγου] ὀρέγου P | 8 δεῖ] δὴ B P | 15 οἰκίᾳ] οἰκείᾳ P | 17 σοι P A C σύ B | 18 ἐμβαλόντας σε B P Boiss. ἐμβάλοντάς σε A | 18 ἐγωγε] ἄγω γε P | 20 τί B] τι P | 21 σῆς A C Boiss.] B P om. | 22 ὀλιγορίαν] ὀλιγορίαν B P | 22 μένοντά γε B P Boiss. βιούμενον τά τε B βιούμενον τά γε A | 24 δέ μοι B A C] P om. | 24 ἀεὶ καὶ B P *ita et* Boiss. *coniecit*] A C om. καὶ | 24 τὴν τύχην A] B P C om. τὴν | 26 κατορθοῖ B A C κατορθῆ P | 29 ἐλπίζειν B P ὄνειδίσειν A C | 30 δ' ἔτι] δὲ τι C | 31 ἀγορεύσεις B C ἀγορεύεις P ἀγορεύσης A | 32 ἀχρεῖος] ἀχρειος C

30 Hesiod. Ἔργα καὶ ἡμέραι 399—401.

Παράδειγμα δ' ἴσως ἂν εἶη οὐ φαῦλον καὶ τὸ ἡμέτερον· ἡμεῖς γὰρ ἀπο- B 45
ροῦντές ποτε τρόπου παντός εἰς τὸν βίον ἐτέρου, λαβόντες χωρίον ἐγεωργοῦμεν,
καὶ ταύτη τὰ ἐπιτήδεια ποριζόμενοι οὐδενὶ γεγόναμεν φορτικοί τε καὶ ἐπαχθεῖς
αἰτοῦντες. σοὶ μέντοι γε οὐδεμία ἀνάγκη γεωργεῖν· ἐμοὶ μὲν γὰρ ὁ τότε πόλε-
5 μος ἀπέκλειε τὴν εἰς τὰς πόλεις ὁδόν· σὺ δ' ἐν Φλωρεντία εἶ, πόλει ποριστι-
κωτάτῃ ἐκάστῳ, ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύειν προέληται.

Εὖ οὖν ἔχει ποιεῖσθαι τὸν βίον χρώμενον τῇ ὑπαρχούσῃ δυνάμει καὶ
μήτε τύχην αἰτιώμενον μήτε βλασφημοῦντα τοὺς ἐπιχωρίους. εἰ γὰρ καὶ
γλίσχρα τὰ παρ' αὐτῶν, ἀλλ' οὐχ, οἷα σὺ διασύρων φῆς, παντελῶς φαῦλα.
10 καὶ μήποτε οὐ τοσοῦτον οἱ ἐπιχωριοὶ ὧσιν αἴτιοι, ὧν ἀγανακτεῖς, ὅσον σύ·
φιλέλλην γὰρ εἶ καὶ φιλόπατρις σὺ γέ πέραν τοῦ δέοντος, καὶ διὰ τοῦτο χαίρων
αἰεὶ λόγοις ἑλληνικοῖς μόνοις Λατίνων ὀλιγωρεῖς· ὥστε ὑπ' ἀπειρίας οὐκ ἔχεις
ὁμιλεῖν ἱκανῶς τοῖς ἐπιχωρίοις. τοῦτο δὲ μὴ δυναμένῳ συμβαίνει, ὡς τὸ εἶκός,
πολλῶν ἀπορεῖν διατρίβοντι ἐν Ἰταλοῖς. οὐ μὴν ἀλλ', ὅπη ποτ' ἂν διατρίβης,
15 εὐεργετεῖ μὲν ὁ διδούς σοι, οὐκ ἀδικεῖ δὲ ὁ μὴ διδούς· ὥστε τοὺς μὲν διδόντας
ἐπαινεῖν χρή, τοὺς δὲ μὴ διδόντας μὴ βλασφημεῖν.

Ταῦτα εἰρήσθω μοι, τὸ μὲν ἀπολογουμένῳ ἀπὸ τοῦ δικαίου, τὸ δὲ προ- P 27^v
τρέποντι ἀπ' εὐνοίας.

Τὰ δὲ Πausανίου ἐὰν δυνηθῆς ἐμοὶ μεταγράψαι, ἀποδώσω σοι ὡς μισθόν
20 γε τὸ ἱκανόν· πλεον δέ τι ὑποσχέσθαι οὐκ ἔχω ὑπὸ πενίας, ἣν νόσος ἐμοὶ
ὀσημέραι χαλεπωτέραν καθίστησιν. ἔρρωσο.

'Απὸ 'Ρώμης, 'Ιουνίου ιη'.

14. Θεόδωρος

Φραγκίσκῳ Φιλέλφῳ

Εὖ πράττειν.

B 48

L 68

D 38

Οὐ πάντ', εἰκεν, ἀσθνεῖ τὸ γῆρας· ἀλλ' ἔστι καὶ ἐφ' οἷς ἔρρωται καὶ
διαφερόντως ἰσχύει. φρόνησις γὰρ εὖ μάλα τῷ χρόνῳ συνεπιδίδωσι καὶ ἐπι-
στήμη καὶ λόγος, τέως τε ἐγγινόμενα νέοις ταῦτα ὕστερον ἀκμάζει γέρουσιν

3 τε καὶ ἐπαχθεῖς αἰτοῦντες B P δεόμενοι καὶ προσαιτοῦντες A C Boiss. | 4 οὐδε-
μία A C οὐδεμίαν B P | 4 ὁ τότε B P ὁ τε A C] Boiss. coniecit ὁ γε sive ὁ τότε |
5 ποριστικωτάτῃ] ποριστικοτάτῃ P | 11 πέραν B P πέρα A C | 12 ὀλιγωρεῖς A C
ὀλιγορεῖς B P | 13 ἐπιχωριοὶς] ἐπιχοριοὶς P | 17 ἀπὸ] ὑπὸ P | 19 μεταγράψαι B P
γράψαι A C | 22 'Απὸ . . . ιη'] B P om. | 26 πάντ' L πάνθ' B D

Ep. 14. Gazes tröstet den alternden Filelfo. Daß er noch rüstig sei, besage sein
neuester Protreptikos an Ercole von Ferrara. Gazes verspricht sich viel von sol-
chen politischen Schriften und macht ihm deswegen den Vorschlag, eine ähnliche
Denkschrift für den Papst abzufassen. Zu diesem Zweck erörtert er die Zustände
an der römischen Kurie. An dem Gehaben der Kardinäle bei den Papstwahlen wie
an den Päpsten übt er Kritik. Sehr abfällig spricht er von Paul II., worin er sich
mit der Beurteilung seitens der italienischen Humanisten begegnet. Unter seinem
Pontifikat habe die Tyrannis geherrscht; mit dem jetzigen Papst sei eine Oligarchie
in den Besitz der Macht gekommen. Hier habe seine Kritik einzugreifen. — Um

ἤδη καὶ πολιοῖς. καὶ σὺ γοῦν τυγχάνεις μὲν γέρων ὦν καὶ πρὸς ἔργα ἀσθενέστερος, ἃ ῥώμης σώματος δεῖται· ψυχῆς δ' ἀρετῇ πολὺ διενήνοχας. καὶ ῥαδίως μὲν ἀποδύη πρὸς ἀγῶνα τοιοῦτον, ῥαδίως δὲ νικᾷς καὶ κατορθῶν ἐπαίνου τυγχάνεις.

Δηλοῖ δὲ ὃ λέγω καὶ τὰ ὕστατά σοι τάδε συγγεγραμμένα πρὸς Ἡρακλέα ὁ τὸν Φερραρίας δυνάστην προτρεπτικὰ μηδεμιᾶς ἀρετῆς λόγου λειπόμενα. διὸ δὴ σοι καὶ χρῆσθαι συχνὰ παρακελεύομαι τῇ τοιαύτῃ δυνάμει, ἄλλως τε καὶ
 D 38^v πρὸς τοὺς δυναστεύοντας καὶ δυναμένους μεγάλα ὠφελεῖν τε καὶ βλάπτειν. τὸ γὰρ περὶ αὐτοὺς ὄφελος πέφυκε διαβαίνειν εἰς τὰ κοινά· καὶ σύμπαν ὠφέλησε τὸ ὑπήκοον ὁ τὸν ἄρχοντα ἕνα ἀποδείξας βελτίω. καλὸν μὲν οὖν καὶ Ἡρακλέα
 L 68^v προτρέπειν εἰς ἀρετὴν καὶ ζῆλον τῶν ἐπαινουμένων ἀρχόντων· πολλῶ δὲ κάλ-
 λιον, εἴ τινα τῶν μειζόνων πείθοις κήδεσθαι τῶν κοινῶν κακ τοῦ εὖ ποιεῖν δόξαν καὶ ὄνομα εὐκλεές κατακτᾶσθαι. περὶ γὰρ τοὺς μειζον δυναμένους μειζον τὸ κατορθούμενον ἔσται τῶ λέγοντι, καὶ κοινότερον τ' ἀγαθὸν εἰς δῆμους καὶ πόλεις παρὰ τοῦ ἄρχοντος ἦξει. 15

B 48^v Τὰ δ' ἐνθάδε οἶμαί σε καὶ ἄλλων πυνθάνεσθαι λεγόντων· δῆλα γὰρ ἅπασιν οὐ χειρὸν δ' ἴσως καμὲ διὰ βραχέων οὕτως φάναι, ἐν' ἀρχὴν τινα λάβῃ ὁ λόγος, ὃν μετὰ ταῦτα ἔρω.

Βούλεται μὲν τὸ ἐν Ῥώμῃ ἄρχον συνεστηκέναι ἐξ ἀριστοκρατίας καὶ μοναρχίας, καὶ τὰ μὲν ἐπιμέλεσθαι τῶν ἱερῶν, τὰ δὲ ὥσπερ ἀμφικτυονίαν τινὰ
 20 ὑπάρχειν διαιτῶσαν τὰς ἐκάστοις τῶν χριστιανῶν ἐθνῶν συμβαινούσας πρὸς ἄλληλα δίκας καὶ διαλύουσαν τὰ διάφορα. ταῦτ' ἄρα κακ τῶν γενῶν ἐκάστου ἕνα τινὰ ἄριστον αἰρεῖσθαι ὡσανεὶ τινα πυλαγόραν βούλεται, κακ τούτων εἶναι συνέδριον τῶν καλουμένων καρδινάλεων καὶ σύλλογον ἱερὸν, τούτων δ' αὖ ἕνα τὸν ἄριστον αἰρεῖσθαι ἀρχιερέα μέγαν, σχῆμα βασιλικὸν ἔχοντα. συμβαίνει
 D 39 δὲ πολλάκις ὑπὸ κακίας τῶν αἰρουμένων μήτε καρδινάλεις αἰρεῖσθαι τοὺς
 L 69 ἀρίστους, μήτε ἀρχιερέα τὸν ἄριστον, καὶ ταύτῃ διαφθείρεσθαι τὸ τῆς πολιτείας εἶδος, καὶ ποτὲ μὲν εἰς τυραννίδα μεταβάλλειν, ποτὲ δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν. πρότερον μὲν δὴ τυραννὶς ἦν, Πέτρου τινὸς Βάρβου τῶν Ἐνετῶν χειροτονηθέντος ἀρχιερέως, Παύλου δὲ μετονομασθέντος, ἀνθρώπου δεινῶς ἀπαιδευτοῦ 30

3 ἀποδύη B L ἀποδύει D | 6 Φερραρίας] Φεραρίας B L D | 16 γὰρ B D] L om. | 19 ἀριστοκρατίας B L ἀριστοκρατείας D | 30 ἀπαιδευτοῦ B L ἀπεδευτοῦ D

für seine eigene Lage etwas zu erreichen, verweist er auf einige Persönlichkeiten aus Filelfo's Kreis, darunter auch Johannes Argyropulos, die an der Kurie in Ansehen stehen. Gazes selber fühlt sich alt und krank. — Der Brief stammt aus der Zeit nach dem Tod Bessarions — Gazes selber ist 1476 gestorben — also 1473—76. Dementsprechend ist die Angabe oben S. 205, 10 zu berichtigen. — Die Schreibweise Τύρκοι und Ἀργυρόπουλος ist für Gazes eigentümlich. Deswegen hat ihn gelegentlich auch Filelfo schon befragt (Ep. 94 bei Th. Klette, Beiträge zur Geschichte und Literatur der Italienischen Gelehrtenrenaissance III. Greifswald 1890, S. 163 f.).

Der Brief ist überliefert: Rom, Cod. Vat. gr. 1393, fol. 48—51 (= B); Florenz, Bibl. Laur. Plut. 55 Cod. 9, fol. 68—71v (= L); Mailand, Bibl. Ambr. D 118 inf. fol. 38—41 (= D). Erstmalige Druckausgabe (nach L) bei Σπ. Π. Λαμπρός, Ἀργυροπούλεια. Ἐν Ἀθήναις 1910, S. 307—311.

καὶ τὸν βίον Σαρδαναπάλου· νῦν δ' ἀντικρυς ὀλιγαρχία ἐστίν. αἱ γὰρ τῶν πλει-
 ὄνων ψῆφοι νικῶσι τὴν αἵρεσιν τοῦ ἀρχιερέως. εἰσὶ δὲ πλείους τῶν σπουδαίων
 οἱ μὴ πάνυ ἀρετὴν ἐπαινοῦντες — δεῖ γὰρ ἔτι μετριάζειν τῷ λόγῳ — οὐ μὴν
 δὲ καὶ τινα ἐλέσθαι αὐτῶν τετολμήκασιν, ἀλλὰ τῶν ἄλλων, ὃν ἤδεσαν ἄλλως
 5 μὲν ἀγαθὸν ὄντα, ἀπλοῦν δὲ τινα τὸν τρόπον καὶ ἀπολίτευτον, τοῦτον εἶλοντο,
 πρόφασιν μὲν ὡς ἀγαθόν, ταῖς δ' ἀληθείαις ὡς ἀπολίτευτον, ἴν' ὡς δῆθεν
 χαρισάμενοι τὰ περὶ τὴν αἵρεσιν ἔχοιεν ἄγειν καὶ φέρειν, ἢ ἂν δοκῆ, καὶ μὴ B 49
 δι' ἐμπειρίαν τοῦ ἀρχοντος κωλύοιτο μὴ τὰ σφίσιν αὐτοῖς σπουδαζόμενα
 πράττειν. ταῦτα δὲ ἡσθάνοντο μέντοι καὶ οἱ σπουδαῖοι κατασκευαζόμενα καὶ
 10 ἄσμενοι, ὡς εἰκός, τὸ πρᾶγμα ἐδέχοντο. ἀγαπητὸν γὰρ αὐτοῖς ἦν, εἰ μὴ τις L 69^v
 τῶν ἐναντίων προχειρισθεῖη, προσεποιοῦντο δὲ ἀγνοεῖν καὶ τι καὶ ἀντιπράττειν,
 ἵνα μὴ μαθόντες ἐκεῖνοι τὰ δοκοῦντα δὴ καὶ αὐτοῖς πράττειν πρῦμναν τὸ λεγό-
 μενον κρούσαιεν· ἴδιαν γὰρ αὐτῶν παντάπασι γενέσθαι τὴν αἵρεσιν ἠθέλον
 καὶ συμφωνεῖν ἐπ' οὐδενὶ τοῖς ἀρίστοις. οὕτω μὲν δὴ ἠρέθη ὁ νῦν ἄρχων, τῷ
 15 μὲν δοκεῖν παρὰ γνώμην τῶν τοῦ συλλόγου ἀρίστων, τῇ δ' ἀληθείᾳ κατὰ γνώ- D 39^v
 μὴν αὐτῶν καὶ πολιτικὴν τινα φρόνησιν. καὶ εἶπερ ὁ αἰρεθεὶς πολιτικώτερος
 ἦν, παραχρῆμα ἂν συνέβαινε τοῖς οἰομένοις κτήσασθαι σφίσιν αὐτοῖς τὴν
 ἀρχήν, ἀλλὰ μὴ τῷ αἰρεθέντι αἰσθέσθαι σφᾶς αὐτοὺς καταπεπολιτευμένους
 γε ὑπὸ τῶν ἀρίστων. νῦν δ' ὅπερ ἐκεῖνοι μέλλον καὶ χρήσιμον αὐτοῖς ὑπειλήφα-
 20 σιν, ἀπλοῦς ἔτι ὁ ἄρχων ἐστί. καὶ δέον μισεῖν μὲν τὸν τῶν ἐλομένων σκοπὸν πλεο-
 νεκτικὸν καὶ παράνομον ὄντα, Θεῷ δὲ χάριν εἰδέναί, ὧν φαύλοις ἀνθρώπων
 χρησάμενος λογισμοῖς εὖ παρεσκεύασεν. ὅδε ταῦτα μὲν οὕπω καθίστησι φανερά,
 τιμᾶ δὲ ἔτι ἐκείνους καὶ δώροις ἀμείβεται πλείστοις καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις
 ἐᾷ τὰ πράγματα. καὶ ὅλως ἐκεῖνοι μὲν, καθ' ἃ ἤλπισαν, ἅπαντα νειμάμενοι L 70^v
 25 ἔχουσιν· ὁ δὲ προσκυνεῖται μόνον ὥσπερ ξόανον, κατάκλειστος ἐν τοῖς βασι-
 λείοις. ἀπρακτοῦσι δὲ καὶ ὅσοι ἀριστοὶ τοῦ συλλόγου, ἠττώμενοι τῆς τῶν
 ἐτέρων ἐπικρατείας, ὥστε νῦν ἀριστοκρατικὸν μὲν καὶ μοναρχικὸν οὐθέν, B 49^v
 ὀλιγαρχικὸν δὲ μεστὸν πλεονεξίας τε καὶ τρυφῆς.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, λόγος ἐμὸς ὅδ' ἐστί. καιρὸς ἤδη σε τοῖς κοινοῖς
 30 δαψιλέστερον βοηθῆσαι ἐκ τῶν προτρεπτικῶν λόγων· καὶ κολάσαι μὲν τὰς
 τῶν ἐπιτιθεμένων τοῖς πράγμασι τουτωνὶ ὀρμάς, ἐμποιῆσαι δὲ φρόνημα τῷ D 40
 ἀρχιερεῖ γενναῖον καὶ θεώρημα θέσθαι πολιτικὸν καὶ τοῦ σχήματος ἄξιον·
 ἀντιλαμβάνεσθαί τε πρεπωδέστερον τῶν πραγμάτων παρακαλέσαι καὶ τοῖς
 ἀρίστοις χρῆσθαι συμβούλοις, τὰ τε ἄλλα καὶ τὸ μὴ τοῖς κατὰ συμβεβηκὸς
 35 ὑπουργήσασι τὰ θυμῆρη πρεσβεῖα τὴν ἀρχὴν νέμειν. οὐδὲ γὰρ οἱ πόλιν παρὰ
 προδότου λαβόντες τιμῶσι τὸν δεδωκότα, ἀλλὰ τὸ μὲν πρᾶγμα ὡς χρήσιμον
 αὐτοῖς ἀποδέχονται, τὸν δὲ προδόντα μισοῦσι τῆς προαιρέσεως. φιλοῦσί τε
 καὶ τῆς ἀρετῆς ἄγανται τῶν πολιτῶν τοὺς μήτε χρημάτων μήτε ἀδόξου τιμῆς L 70^v

1 ἀντικρυς B L ἀντιχρυσ D | 2 νικῶσι B L νηκῶσι D | 4 αὐτῶν] αὐτῶν L B D |
 7 δοκῆ B L δοκεῖ D | 9 ἡσθάνοντο L ἡσθάναντο B D | 12 πρῦμναν L πρῦμνα B D |
 13 κρούσαιεν B L κράσαιεν D | 13 αὐτῶν] αὐτῶν L B D | 14 τῷ L τὸ B D |
 22 παρεσκεύασεν L παρασκεύασεν B D | 23 ἐκείνοις B L] D corr. ex ἐκείνους | 31 ἐπι-
 τιθεμένων L ἐπιθεμένων B D | 35 πρεσβεῖα L πρεσβεία B D | 37 αὐτοῖς] αὐτοῖς L B D